

Oslo, 29. april 2021

Høringssvar til NOU 2020:16 Levekår i byer – Gode lokalsamfunn for alle

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Nasjonalforeningen for folkehelsen takker for muligheten til å komme med innspill til NOU 2020:16 Levekår i byer. Vi vil videre gi generelle kommentarer til utredningen og omtale et utvalg av forslagene.

Sosial ulikhet i helse

Nasjonalforeningen for folkehelsen ser på de økende sosiale ulikhetene i samfunnet som en av våre største samfunnsutfordringer. I befolkningens helse kan vi avlese hvordan vi lykkes som velferdssamfunn for alle. De viktigste tiltakene som påvirker sosial ulikhet i helse, er de som påvirker ulikhet i samfunnet ellers. Levekår handler om hvilke betingelser for livsutfoldelse individer og grupper har tilgjengelig. Helse er en slik ressurs, men helsen påvirkes også av de andre levekårsressursene, slik som inntekt, utdanning, arbeid og sosial støtte.

De forholdene barn og unge vokser opp under påvirker deres helse på kort sikt og inn i voksenlivet. Når levekårsutfordringer akkumuleres i områder skaper det urettferdige og unødvendige hindre for menneskers muligheter til utvikling, mestring, god helse og livskvalitet. Nasjonalforeningen for folkehelsen mener utredningen presenterer en god og viktig beskrivelse av levekårssituasjonen i og rundt de store byene i Norge. Utredningen beskriver også potensielle konsekvenser dersom det ikke gjøres noe for å forbedre levekårssituasjonen, og belyser behovet for mer kunnskap på flere områder for å kunne følge opp tiltak for gode oppvekst- og levekår for alle.

Flere av tiltakene utvalget fremmer har potensial til å redusere sosiale ulikheter i hele befolkningen, mens de fleste er rettet spesielt mot de i levekårsutsatte områder, og går mer ut på å motvirke mulige konsekvenser av å leve i fattigdom. Generelt mener Nasjonalforeningen for folkehelsen det er behov for bedre vurderinger av sosiale fordelingseffekter i all tiltaks- og reformutvikling. Den økende ulikheten vi ser i samfunnet i dag er en konsekvens av mange små og store tiltak på tvers av sektorer. Tiltak som påvirker fordelingen av økonomiske og sosiale ressurser kan få utilsiktede konsekvenser, slik som økte helseforskjeller. I Folkehelsemeldingen (Meld. St. nr. 19 (2018-2019)) står det at regjeringen vil legge til rette for å oppfylle kravene i folkehelseoven og utredningsinstruksen om å vurdere konsekvenser for folkehelsen, gjennom å systematisk vurdere hvordan tiltak og strategier påvirker fordelingen av helsen til folk sosialt og geografisk. Det bør vekke bekymring når regjeringen sier de ønsker å legge til rette for å oppfylle lovpålagte krav. Vi mener det trengs økt kompetanse og bedre verktøy for å systematisk vurdere og identifisere hvordan tiltak og strategier påvirker fordelingen av helse sosialt og geografisk. Derfor støtter vi særlig utvalgets forslag om å utvikle bedre levekårsdata og indikatorer på områdenivå.

Helsefremmende omgivelser

Som utvalget viser til er det lite realistisk å få helt bukt med trangboddhet og dårlige boforhold i levekårsutsatte områder. Derfor er vi enige i utvalgets syn på at gode offentlige utearealer og møteplasser er særlig viktig i de levekårsutsatte områdene. Fritids- og nærmiljøtilbud kan kompensere for levekårsopphopning og er derfor spesielt viktig å prioritere i utsatte områder. Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter derfor utvalgets forslag om å gi kommunene bedre

verktøy for sosial arealplanlegging, samt forslaget om tilskuddsordning til nærmiljøarenaer i utsatte områder.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
Generalsekretær

Karoline Unnerud
Politisk rådgiver